

ND-FORMEN : substantivierter / deklinierter Infinitiv

ars canendi – Kunst des Singens , Kunst zu singen

ars gubernandi

der Plan, Catilina **zu** töten - consilium Catilinam interficiendi

die Möglichkeit, die Königin **zu** sehen - facultas reginam videndi

1. nur ND, nichts von ND abhängig

GENETIV – nach Wörtern, die den Gen. verlangen

studium rerum pulchrarum

studium litterarum, studium eloquentiae

studium scribendi

cupiditas divitiarum - cupiditas bene vivendi

(selten im Dativ)

bloßer ABLATIV - instrumental

Lacedaemonii **laboribus** erudiunt iuventutem, **venando** currendo

nach PRÄPOSITION

ad + Akk.

paratus ad misericordiam – paratus ad discendum

de + Abl., in + Abl.

cogitare **de**

positum esse **in** aliqua re

2. Objekt dazu : Frage: abhängig von Präposition?

nd- nicht von Präposition abhängig:

Genetiv:

studium scribendi

studium libros scribendi (oder Gerundiv: studium librorum scribendorum)

Abl. instr.: delector labore

delector socios defendendo (oder: sociis defendendis)

... me laudandis maioribus meis corrupisti.

Objekt ist Pronomen im Neutrum: cupiditas id videndi

Objekt ist Neutr. eines Adjektivs: ars vera ac falsa diiudicandi

nd- von Präposition abhängig:

locus aptus ad bellum

locus aptus ad pugnandum

locus aptus ad bella gerenda

redeamus ad veritatem quaerendam - kommen wir wieder dazu zurück, die Wahrheit zu suchen

redire ad aliquid – Präposition - quaerere veritatem, AkkObj – Gerundiv

in libris Graecis legendis operam consumunt

operam consumere in aliqua re – legere libros, AkkObj. - Gerundiv

non est aptus ad id munus fungendum - er ist nicht geeignet, dieses Amt auszuführen

aptus ad – fungi munere - uti, frui : im Gerundivum als transitiv behandelt, aber NICHT im Nom.

3. PRÄDIKATIVES GERUNDIVUM

etwas muss getan werden (verneint: darf nicht getan werden)

prädikatives Gerundivum, mit Form von esse

Frage: ist das Verb transitiv oder intransitiv?

1. transitive Verben

liber legendus est – das Buch muss gelesen werden

liber mihi legendus est – ich muss das Buch lesen, Dativus auctoris

legere librum, transitiv : persönliche Konstruktion (KNG) des prädikativen Gerundiv

corpus exercendum est – man muss seinen Körper trainieren

exercere corpus, transitiv : persönliche Konstruktion des prädikativen Gerundiv

populus fugiendus est - man muss das Volk meiden

fugere aliquem – vor jemd fliehen

2. intransitive Verben:

iis, quos vi deviceris, **consulendum** est -

consulere alicui, intransitiv: consulendum est + Dativobjekt , „unpersönlich“ (=neutr. Sg.)

dolori contentione animi **resistendum** est - man muss dem Schmerz widerstehen

resistere alicui rei, intransitiv -> unpersönlich: resistendum est + Dativobjekt

Lucio Romae **manendum** est – L. muss in Rom bleiben

manere, intr. -> unpersönlich, **Dativus auctoris**

Romam **fugiendum** est – man muss nach Rom fliehen

fugere hier intransitiv – unpersönlich

vobis **utendum** est sententiis optimis - Ihr müsst die besten Meinungen der Philosophen verwenden. – es muss verwendet werden

Notwendigkeit, prädikatives Gerundiv - uti + Abl. (Vorsicht in den anderen Kasus)

Non in foro solum semper **utendum** est verbis prudentibus. Nicht nur auf dem Forum muss man immer vernünftige Worte gebrauchen.

- nunc quid agendum sit ipsi considerate.
- ... sapientia, quae ars vivendi putanda est ...
- his libris quaeritur, quo sint omnia bene vivendi recteque faciendi consilia referenda
- nobis utendum est rebus secundis
- arbitratur occasionem sibi ad occupandam Asiam oblatam esse
- cavendum est, ne quid in eo genere peccetur.
- ambulandi studio a rebus gerendis abduci contra officium est

BEISPELE zum ÜBEN

Gerundium

initium requiescendi atque animum ad praeclara studia referendi (Cic. de orat. 1,1).

... nemo fere laudis cupidus adolescens non sibi ad dicendum studio omni enitendum <esse> putavit. (Cic. de orat. 1,14)

auditis oratoribus Graecis cognitisque eorum litteris adhibitisque doctoribus incredibili quodam nostri homines dicendi studio flagraverunt. (Cic. de orat. 1,14)

Quis autem dubitet, quin belli duces ex hac una civitate praestantissimos paene innumerabiles, in dicendo autem excellentes vix paucos proferre possimus? (Cic. de orat. 1,7)

Ac ne illud quidem vere dici potest, aut plures ceteris (sc. artibus) inservire aut maiores delectatione aut spe uberiore aut praemiis ad perdiscendum amplioribus commoveri. (Cic. de orat. 1,13)

Gerundivum – KNG-Kongruenz

Primum mihi est de genere belli, deinde de imperatore deligendo dicendum. (Cic. imp. Pomp. 6)

Dicunt eum, qui huic successerit, non satis esse paratum ad tantum bellum administrandum.

... ut aut voluptates omittantur maiorum voluptatum adipiscendarum causa aut dolores suscipiantur maiorum dolorum effugiendorum gratia. (Cic. fin. 1,10,36)

... ut aut reiciendis voluptatibus maiores alias consequatur aut perferendis doloribus peiores repellat. (Cic. fin. 1,10,32)

Prädikatives Gerundivum – Gerundivum neben Form von esse – Vorsicht bei Verneinung

Fatendum est summum esse bonum iucunde vivere. (Cic. fin. 1,12,42)

Ac mihi repetenda est veteris cuiusdam memoriae ... recordatio ... (Cic. de orat. 1,4)

... tu autem illam (sc. eloquentiam) ab elegantia doctrinae segregandam <esse> putes et in quodam ingeni atque exercitationis genere ponendam. (Cic. de orat. 1,5)

tenenda praeterea est omnis antiquitas exemplorumque vis neque legum ac iuris civilis scientia neglegenda est (Cic. de orat. 1,18)

und jetzt im ZUSAMMENHANG :

Sunt autem quaedam officia etiam adversus eos **servanda**, a quibus iniuriam acceperis. Est enim **ulciscendi** et **puniendi** modus – atque haud scio an satis sit eum, qui lacesserit iniuriae suae paenitere – ut et ipse ne quid tale posthac et ceteri sint ad iniuriam tardiores. Atque in re publica maxime **conservanda** sunt iura belli. Nam cum sint duo genera **decertandi**, unum per disceptationem, alterum per vim, cumque illud proprium sit hominis, hoc beluarum, **confugiendum** est ad posterius, si uti non licet superiore. Quare **suscipienda** quidem bella sunt ob eam causam, ut sine iniuria in pace vivatur, parta autem victoria **conservandi** ii, qui non crudeles in bello, non inmanes fuerunt. [...] Mea quidem sententia paci, quae nihil habitura sit insidiarum, semper est **consulendum**. In quo si mihi esset obtemperatum, si non optimam, at aliquam rem publicam, quae nunc nulla est, haberemus. Et cum iis, quos vi deviceris, **consulendum** est, tum ii, qui armis positis ad imperatorum fidem confugient, quamvis murum aries percusserit, **recipiendi**. (Cic. off. 1,34 f.)

... Atque illae quidem iniuriae, quae **nocendi** causa de industria inferuntur, saepe a metu proficiscuntur, cum is, qui nocere alteri cogitat, timet, ne, nisi id fecerit, ipse aliquo afficiatur incommodo. Maximam autem partem ad iniuriam **faciendam** aggrediuntur, ut adipiscantur ea, quae concupiverunt; in quo vitio latissime patet avaritia. Expetuntur autem divitiae cum ad usus vitae necessarios, tum ad **perfruendas** voluptates. In quibus autem maior est animus, in is pecuniae cupiditas spectat ad opes et ad **gratificandi** facultatem ... (Cic. off. 1,24 f.)

Atque etiam si quid singuli temporibus adducti hosti promiserunt, est in eo ipso fides **conservanda**, ut primo Punico bello Regulus captus a Poenis, cum de captivis **commutandis** Romam missus esset iurassetque se rediturum, primum, ut venit, captivos **reddendos** in senatu non censuit, deinde, cum retineretur a propinquis et ab amicis, ad supplicium redire maluit quam fidem hosti datam fallere. (Cic. off. 1,39)

Omnino illud honestum, quod ex animo excelso magnificoque quaerimus, animi efficitur, non corporis viribus. **Exercendum** tamen corpus et ita **afficiendum** est, ut oboedire consilio rationique possit in **exsequendis** negotiis et in labore **tolerando**. Honestum autem id, quod exquirimus, totum est positum in animi cura et cogitatione; in quo non minorem utilitatem afferunt, qui togati rei publicae praesunt quam qui bellum gerunt. Itaque eorum consilio saepe aut non suscepta aut confecta bella sunt, non numquam etiam illata, ut M. Catonis bellum tertium Punicum, in quo etiam mortui valuit auctoritas. Qua re **expetenda** quidem magis est **decernendi** ratio quam **decertandi** fortitudo, sed **cavendum**, ne id **bellandi** magis fuga quam utilitatis ratione faciamus. (Cic. off. 1,79 f.)